

SYLLABUS I LËNDËS

Të dhëna bazike të lëndës	
Njësia akademike:	Fakulteti i Edukimit
Titulli i lëndës:	Edukimi për zhvillim të qëndrueshëm
Niveli:	Bachelor
Statusi lëndës:	Obligative
Viti i studimeve:	IV
Numri i orëve në javë:	2+1
Vlera në kredi- ECTS:	5
Koha / lokacioni:	E marte Gr. 1. 12:30-14:00/ Salla 303 Gr. 2. 14:00-15:30/ Salla 303
Mësimëdhënësi i lëndës:	Prof. asoc. Dr. Zeqir Veselaj
Detajet kontaktuese:	Tel. 038 229021 E mail: Zeqir.veselaj@uni-pr.edu
Përshkrimi i lëndës	<p>Zhvillimi i qëndrueshëm është korniza e politikbërjes globale sot, dhe pjesë integrale e kurrikulave nacionale në shumicën e vendeve të botës. Në Kosovë, edukimi për zhvillim të qëndrueshëm është pjesë e Kurrikulës Kurrikulare si çështje ndërkurrikulare që nga viti 2016.</p> <p>Studenti-mësimdhënës me këtë kurs do të pajiset me njohuri shkencore mbi konceptet themelore mjedisore dhe parimet e zhvillimit të qëndrueshëm, raportin e njeriut me mjedisin jetësor dhe zhvillimin socio-ekonomik si dhe rolin e edukimit të gjeneratave të reja për zhvillimin e qëndrueshëm.</p>
Qëllimet e lëndës:	<p>Me kursin studentët do të fitojnë njohuritë bazë bashkëkohore shkencore mbi: konceptet kryesore të qëndrueshmërisë mjedisore, përbërësit e mjedisit, historikun e zhvillimit njerëzor që ka sjellë deri te nevoja për zhvillimin e qëndrueshëm; forcat kryesore që kanë shtyrë njerëzimin të koncentrohet në zhvillimin e qëndrueshëm; definicionet, konceptet dhe parimet kryesore; dimensionin ekonomik, social dhe mjedisor dhe ndërveprimet ndërmjet tyre; sistemet e matjes dhe indiaktorët e qëndrueshmërisëpresionet në mjedis dhe sektorët zhvillimor me ndikim në zhvillimin e qëndrueshëm.,</p> <p>Kursi gjithashtu do trajtoj çështjet kryesore të edukimit mbi zhvillimin e qëndrueshëm përfshirë: strategjitë dhe metodologjitë bashkëkohore të mësimdhënies dhe të nxënies për qëndrueshmërinë; kornizat e politikave arsimore globale për qëndrueshmëri, strategjitë dhe sfidat për zbatimin e edukimit për zhvillim të qëndrueshëm; përmbajtjen dhe metodologjinë e zbatimit të edukimit për zhvillimin e qëndrueshëm në Kornizën Kurrikulare të Kosovës</p>
Rezultatet e pritura të nxënies:	<p>Pas kompletimit të kursit studenti/ja do të jetë në gjendje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - të përkufizoi zhvillimin e qëndrueshëm dhe interpretoi konceptet kryesore mjedisore, parimet udhëheqëse dhe konceptet bazë të zhvillimit të qëndrueshëm. - të përcakttoi konceptet bazë të medimeve mjedisore, presioneve për zhvillimin e qëndrueshëm, sektorëve ekonomik me ndikim në zhvillimin e qëndrueshëm dhe sfidat globale mjedisore

	<ul style="list-style-type: none"> - të analizoj dimensionet e zhvillimit të qëndrueshëm përfshirë kompleksitetin, ndërveprimin dhe ndërvarësinë e tyre. - të hulumtoi dhe zbatoi sistemet e matjes dhe treguesve bazë të zhvillimit të qëndrueshëm në nivel individual, lokal, nacional dhe global. - të aplikoj strategji bashkëkohore të mësimdhënies dhe të nxënit për zhvillimin e qëndrueshëm sipas praktikave bashkëkohore dhe kërkesave të Kurrikulës së Kosovës.
Kontributi në ngarkesën e studentit (gjë që duhet të korrespondoj me rezultatet e të nxënit të studentit)	
Aktiviteti	Orë Ditë/javë Gjithsejt
Ligjërata	2 13 26
Ushtrime teorike/laboratorike	1 15 15
Punë praktike	/ / /
Kontaktet me mësimdhënësin/konsultimet	1 2 2
Ushtrime në teren	8 1 8
Kollokfiime, seminare	2 2 4
Detyra të shtëpisë	2 3 6
Koha e studimit vetanak të studentit (në bibliotekë/shtëpi)	2 15 30
Përgaditja përfundimtare për provim	1 15 15
Koha e kaluar në vlerësim (teste, kuiz, provim final)	2 3 6
Portfolio e studentit	8 1 8
Totali	120
Metodologjia e mësimdhënies:	Ligjërata bashkë-biseduese dhe detyra praktike në klasë. Prezantime audiovizuale për diskutim të rasteve studimore të ndërlidhjes së qëndrueshmërisë. Detyra individuale dhe punë grupore hulumtuese.
Metodat e vlerësimit:	<p>Vlerësim është formativ dhe përfshin disa faza të vlerësimit:</p> <p>Vlerësimi i parë intermedier-----10%</p> <p>Vlerësimi i dytë intermedier-----10%</p> <p>Ushtrimi-----10%</p> <p>Pjesëmarrja/vijueshmëria-----15%</p> <p>Angazhimi në klasë-----5%</p> <p>Detyra individuale/grupore-----5%</p> <p>Portfolio e studentit-----5%</p> <p>Testi final-----40%</p> <p>Total-----100%</p> <p style="text-align: right;"><u>Kriteri i vlerësimit: Pikët (%) Nota</u></p> <p style="text-align: right;">95 -100----- 10</p> <p style="text-align: right;">85 – 94----- 9</p> <p style="text-align: right;">75 – 84----- 8</p> <p style="text-align: right;">65 – 74----- 7</p> <p style="text-align: right;">55 – 64----- 6</p> <p style="text-align: right;">Deri 54-----5</p> <p>Sqarim:</p>

	<p><i>Vlerësimet intermediere-</i> Vlerësimi i parë intermedier mbahet pas 5 javëve të para të ligjëratave. Vlerësimi i dytë intermedier mbahet pas 10 javëve të ligjëratave.</p> <p><i>Pjesa praktike-</i> është pjesë e vlerësimit final (me pikë) dhe bëhet nga asistenti/ja.</p> <p><i>Detyra seminarike</i> në formë projekti dorëzohet për vlerësim nga mësimdhënësit e lëndës. Detyra do kërkoj punë individuale ose grupe për adresimin e çështjeve praktike dhe zgjidhjeve për qëndrueshmërinë në klasa dhe në jetën reale të studentit.</p> <p><i>Portfolio e studentit-</i> përfshin materialet e kursit në dosje: ligjëratat, prezantimet Power Point, fletoren e punës në ligjëratë, punët seminarike dhe çdo elemente tjetër të realizuar nga studenti gjatë realizimit të kursit.</p> <p><i>Pjesëmarrja dhe angazhimi në klasë-</i> studenti do të vlerësohet deri 20 pikë gjatë ligjëratave sipas pjesëmarrjes (15 pikë) dhe angazhimit dhe aktivitetit në klasë (5 pikë).</p> <p><i>Pikët nga pjesa formative e vlerësimit</i> (vlerësimet intermediere, projekti, portfolio)- vlejné vetëm brenda <i>tri (3) afateve</i> të rregullta të provimit.</p>
Literatura	
Literatura bazë:	Veselaj Z. (2023). Qëndrueshmëria mjedisore dhe edukimi për zhvillim të qëndrueshëm. Universiteti i Prishtinës 278 f.
Literatura shtesë:	<ul style="list-style-type: none"> - Veselaj Z. (2022): Zhvillimi i qëndrueshëm dhe edukimi për qëndrueshmëri. SHB. OLYM, Prishtinë - Grup autorësh (2010): Paketa e Gjellbër, REC Zyra në Kosovë dhe MASHT - Sylaj Skënder (2020) Edukimi mjedisor për zhvillim të qëndrueshëm, SH.B. Libri shkollor, Prishtinë - McKeown R. (2002): Education for sustainable development Toolkit, University of Tennessee (http://www.esdtoolkit.org) - Dollma M. (2013), “Ekologjia humane” SHB Marin Barleti, Tiranë - Ramadani I. (2011) “Mjedisi jetësor roli i njeriut, sfidat dhe perspektiva”, SHB Vatra, Prishtinë
Plani i dizajnuar i mësim:	
Java	Ligjerata që do të zhvillohet
Java 1	<p><i>Hyrje në shkencën e qëndrueshmërisë</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Toka si ekosistem dhe qëndrueshmëria e planetit. - Historiku i konceptit dhe forcat shtytëse drejt zhvillimit të qëndrueshëm
Java 2:	<p><i>Konceptet themelore të qëndrueshmërisë mjedisore</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mjedisi- përkufizimet dhe konceptet kryesore - Ndotja e mjedisit, ndotësit, burimet, efektet dhe pasojat e ndotjes.
Java 3	<p><i>Përbërësit e mjedisit dhe zhvillimi i qëndrueshëm-</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ajri: atmosfera, ndotja e ajrit; pasojat e ndotjes dhe masat kundër ndotjes. - Uji: hidrosfera, ndotja e ujrave sipas burimeve, pasoja në shëndet dhe mjedis.
Java 4	<p><i>Përbërësit e mjedisit dhe zhvillimi i qëndrueshëm</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Toka (dheu), kategoritë e tokave, degradimi dhe ndotja e tokave. - Biodiversiteti dhe organizimi i tij, funksionet, dobitë dhe rreziqet për biodiversitetin. Zonat e mbrojtura natyrore

Java 5	<i>Presionet në zhvillimin e qëndrueshëm</i> <ul style="list-style-type: none"> - Mbeturinat- llojet dhe menaxhimi. Riciklimi dhe cikli i produkteve. - Kimikatet dhe kimizimi i jetës tonë. Llojet dhe rreziqet nga kimikatet - Zhurma- burimet e ndotjes nga zhurma dhe pasojat. - Urbanizmi dhe ndikimi në mjedis.
Java 6	Testi i parë intermedier
Java 7	<i>Sektorët kryesor zhvillimor me ndikim në zhvillimin e qëndrueshëm:</i> Industria, energjia, transporti, bujqësia, pylltaria dhe turizmi përfitimet dhe ndikimet në mjedis të sektorëve përkatës.
Java 8	<i>Sfidat globale mjedisore dhe kufijtë planetar</i> <ul style="list-style-type: none"> - Efekti serrë, ngrohja globale dhe ndryshimet klimatike. - Hollimi i shtresës së ozonit. - Acidifikimi dhe shirat acidike. - Ndotja e oqeanit botëror. - Kufijtë planetar.
Java 9	<i>Zhvillimi i qëndrueshëm- historiku, definicioni, konceptet dhe parimet</i> <ul style="list-style-type: none"> - Konceptet dhe parimet ekologjike të qëndrueshmërisë. - Raportet dhe ndërveprimet mes tri dimensioneve të qëndrueshmërisë: ekonomisë, shoqërisë dhe mjedisit.
Java 10	<i>Matja dhe indikatorët e zhvillimit të qëndrueshëm</i> <ul style="list-style-type: none"> - Sistemet e matjes dhe indikatorëve të qëndrueshmërisë. - Indikatorët individual të qëndrueshmërisë: Gjurma ekologjike, Gjurma e karbonit dhe Gjurma e ujit.
Java 11	Testi i dytë intermedier
Java 12	<i>Edukimi mjedisor dhe edukimi për zhvillim të qëndrueshëm</i> <ul style="list-style-type: none"> - Edukimi mjedisor dhe edukimi për zhvillim të qëndrueshëm - Definicionet dhe parimet themelore të edukimit për qëndrueshmëri.
Java 13	<i>Të nxënit për zhvillimin e qëndrueshëm</i> <ul style="list-style-type: none"> - Strategji dhe teknika të të nxënit për zhvillim të qëndrueshëm. - Integrimi i qëndrueshmërisë në lëndët mësimore.
Java 14:	<i>Strategjitë e të menduarit dhe vendimmarrja për qëndrueshmërinë.</i> <ul style="list-style-type: none"> - Strategjia Four Ways of Thinking 4WoT. - Vendim-marrja dhe sistemet e vendim-marrjes për qëndrueshmërinë.
Java 15:	<i>Mësimdhënia për zhvillimin e qëndrueshëm</i> <ul style="list-style-type: none"> - Kompetencat profesionale dhe njohuritë për mësimdhënien për qëndrueshmëri. - Zhvillimi i qëndrueshëm në Kurrikulën e Kosovës. - Instrumentet për edukimin për qëndrueshmëri: Paketa e Gjelbër Junior

Politikat akademike dhe rregullat e mirësjelljes:

Vijimi i rregullt në ligjërata dhe ushtrime është i obliguar dhe kushtëzohet me hyrje në provim. Nëse humben 30% e ligjëratave pa ndonjë arsye të qëndrueshme, studenti e humb të drejtën e hyrjes në provim sipas dispozitave të Statutit të UP-së. Rregullat e mirësjelljes: mbajtja e qetësisë në procesin mësimor, shkyçja e telefonave celular, hyrja në sallë me kohë, etj.